

שני טרגין

1. דברים פרק כא

- (יח) כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם:
(יט) ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אתו אל זקני עירו ואל שער מקומו:
(כ) ואמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומורה איננו שמע בקולנו זולל וסבא:
(כא) ורגמהו כל אנשי עירו באבנים ומת ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו: ו

רקע משפחתי

2. דברים פרק כא פסוק י - יא

פי תצא למלחמה על איביך ונתנו יקוק אלהיך בידך ושבת שבי:
וראית בשביה אשת יפת תאר וחסקת בה ולקחת לך לאשה:

3. מדרש תנאים לדברים פרק כא

יח כי יהיה לאיש בן סורר ומורה מי גרם לו להיות בנו סורר ומורה על שנשא אשה שאינה הוגנת לו:

4. דברים רבה (וילנא) פרשת כי תצא פרשה ו

ד"א בן עזאי אומר מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה כיצד כתיב למעלה כי תצא למלחמה וגו' וראית בשביה וגו' אמר הקדוש ב"ה אף על פי שהתרת אותה לך אמרתי לך וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה כדי שלא תמצא חן בעיניך ותשלח אותה ואם לא עשית כן מה כתיב אחריו כי יהיה לאיש בן סורר ומורה מתוך כך כי יהיה באיש חטא משפט מות הוי עבירה גוררת עבירה, ומצוה גוררת מצוה מנין תחלה כי יקרא קן צפור מתוך כך כי תבנה בית חדש מתוך כך לא תזרע כרמך כלאים מתוך כך לא תחרוש בשור ובחמור יחדו מתוך כך גדילים תעשה לך הרי מצוה גוררת מצוה.

5. מדרש תנחומא (בובר) פרשת כי תצא סימן א

[א] כי תצא למלחמה וגו' ושבת שבי (דברים כא י). שנו רבותינו מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה, וראית בשביה אשת יפת תאר [וגו'] וגלחה את ראשה (שם /דברים כ"א/ יא יב), כדי שלא תמצא חן בעיניו, מה כתיב אחריו, כי תהיין לאיש שתי נשים (שם שם /דברים כ"א/ טו), שתי נשים בבית, מריבה בבית, ועוד האחת אהובה, והאחת שנואה, או שתיהן שנואות, מה כתיב אחריו, כי יהיה לאיש בן סורר ומורה (שם שם /דברים כ"א/ יח), כל מאן דנסיב יפת תואר נפיק מיניהו בן סורר ומורה, שכן מצינו בדוד, על שחמד מעכה בת תלמי מלך גשור בצאתו למלחמה, יצא ממנו אבשלום, שביקש להרוג אותו, ושכב עם נשיו לעיני כל ישראל ולעיני השמש, ועל ידו נהרגו כמה רבבות מישראל, ועשה מחלוקת בישראל, ונהרג שמעי [בן גרא] ושבע בן בכרי, ואחיתופל, ומפיבושת, ואיש בשת, והשליט ציבא על כל בית שאול

6. אוצר המדרשים (אייזנשטיין) חופת אליהו עמוד 169

(צ"ט) שלשה דברים אמרו חכמים באשה: נושא אשה לשם זנות ולשם ממון ולשם שמים, הנושאה לשם זנות עליו הכתוב אומר אכלו ולא ישבעו הזנו ולא יפרצו (הושע ד') ולסוף יוצא ממנה בן סורר ומורה, והנושאה לשם ממון עליו הכתוב אומר כי בנים זרים ילדו וגו' עתה יאכלם חדש את חלקיהם (שם /הושע/

ה' חדש נכנס וחדש יוצא והממון בורח ממנו ולבסוף יצטרך לבריות, והנושאה לשם שמים עליו הכתוב אומר ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך (דברים כ"ח) ולבסוף יוצאין ממנו בנים שמושיעין את ישראל.

7. משנה מסכת סנהדרין פרק ח משנה ד

[ד] היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה אביו אינו רוצה ואמו רוצה אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהו שניהם רוצים רבי יהודה אומר אם לא היתה אמו ראויה לאביו אינו נעשה בן סורר ומורה

בן ולא בת

8. תוספתא מסכת סנהדרין (צוקרמאנדל) פרק יא הלכה ו

ר' שמעון בן אלעזר אומ' הבת ולא הבן אלא גזירת מלך היא

9. מדרש תנאים לדברים פרק כא

כי יהיה לאיש בן בן לאיש ולא בן לבן בן ולא בת אמר ר' שמעון בדין הוא שתהא בת ראויה להיות בן סורר ומורה שהכן מצויין אצלה בעבירה אלא גזירת הכת' היא בן ולא בת:

10. תלמוד ירושלמי, מסכת סנהדרין, פרק ח' דף כ"ו טור א'

אמר רבי יסא כל אילין מיליאי לא מסתברין דלא חילופין ["כל אלו הדברים שנאמרו... הם בהיפוך מן הסברא דמן הסברא היה לנו לומר בחילוף הדברים". 'פני משה' תני, תדע לך שהוא כן, מי היה בדין שיהא חייב, הבן או הבת? הוי אומר הבת. ופטרה התורה את הבת וחייבה את הבן! מי היה בדין שיהא חייב, קטון או גדול? הוי אומר גדול. פטרה התורה את הגדול וחייבה את הקטן! מי היה בדין שיהא חייב, הגונב משל אחרים או הגונב משל אביו ואמו? הוי אומר הגונב משל אחרים. פטרה התורה הגונב משל אחרים, וחייבה הגונב משל אביו ואמו! ללמדך שכולן אינן אלא בגזירת מלך

11. רמב"ם הלכות ממרים פרק ז הלכה יא

גזירת הכתוב הוא שישקל בן סורר ומורה, אבל הבת אינה נידונית בדין זה שאין דרכה להמשך באכילה ושתיה כאיש, שנאמר בן ולא בת ולא טומטום ואנדרוגינוס.

12. בית הבחירה למאירי מסכת סנהדרין דף סח עמוד ב

וכן הוא דורש בה בן ולא בת ר"ל שהבת אינה נדונית בדין סורר ומורה כלל שלא הקפידה תורה אלא על מי שדרכו להמשך אחר תאוותיו ולהשתקע בהן ואין זה בבת אלא בבן שדברים אלו אף על פי שגזרת הכתוב הן כלם נמשכות לענין זה

13. משנה מסכת סנהדרין פרק ח

[א] בן סורר ומורה מאימתי נעשה בן סורר ומורה משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן התחתון ולא העליון אלא שדברו חכמים בלשון נקיה שנאמר (דברים כ"א) כי יהיה לאיש בן בן ולא בת בן ולא איש הקטן פטור שלא בא לכלל מצות:

14. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סח עמוד ב

גמרא. קטן מנלן דפטור? - מנלן? - כדקתני טעמא: שלא בא לכלל מצות! ותו: היכא אשכחן דענש הכתוב, דהכא ליבעי קרא למיפטריה? - אנן הכי קאמרין: אטו בן סורר ומורה על חטאו נהרג? על שם סופו נהרג, וכיון דעל שם סופו נהרג - אפילו קטן נמי. ועוד: בן ולא איש - קטן משמע. אמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא וכי יהיה לאיש בן - בן הסמוך לגבורתו של איש... גופא, אמר רבי כרוספדאי אמר רבי שבת: כל ימיו של בן סורר ומורה אינן אלא שלשה חדשים בלבד. - והאנן תנן: משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן! - הקיף זקן - אף על גב דלא מלו שלשה חדשים, מלו שלשה חדשים - אף על גב דלא הקיף.

15. רמב"ם הלכות ממרים פרק ז הלכה ה

לא ענש הכתוב קטן שלא בא לכלל המצות, וכן איש שגדל והרי הוא ברשות עצמו אינו נסקל מפני שגנב ואכל ושתה אכילה זו המכוערת, הא כיצד מפי השמועה למדו שאין דין זה אלא בבן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות עד שיקיף כל הגיד ואחר שיקיף השיער כל הגיד הרי הוא ברשות עצמו ואינו נסקל.

16. ספר החינוך מצוה רמח

והזהר האדם על זה בתחילת תוקף חום בחרותו ובראשית בואו בחיוב שמירת נפשו, והם שלשה חדשים הראשונים משהתחיל להביא שתי שערות עד שיקיף כל הגיד. ומאותו הזמן יקח מוסר לכל ימיו, כי מהיות דבר המזון ענין תמידי באדם אי אפשר לו זולתו לא חייבתו התורה עליו בכל עת, רק שחרו מוסר בזמן אחד להועיל לו (ו) לכל הזמנים.

סורר ומורה

17. ספרי דברים פרשת כי תצא פסקא ריח

סורר, שתי פעמים. ומורה, שוטה. דבר אחר סורר מין שמורה לעצמו דרך אחרת, ... דבר אחר סורר על דברי אביו, ומורה על דברי אמו. סורר על דברי תורה, ומורה על דברי הנביאים. סורר על דברי עדים, ומורה על דברי דיינים.

18. רש"י דברים פרק כא פסוק יח

(יח) סורר - סר מן הדרך: ומורה - מסרב בדברי אביו, לשון ממרים:

19. רשב"ם דברים פרק כא פסוק יח

(יח) מורה - מקנתר, מלשון מרה מריתי:

20. ספורנו דברים פרק כא פסוק יח

(יח) סורר ומורה. כי מריו מסיר התקוה שישוב מסוררותו:

זולל וסובא

21. משנה מסכת סנהדרין פרק ח

מאימתי חייב משיאכל טרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האיטלקי רבי יוסי אומר מנה בשר ולוג יין אכל בחבורת מצוה אכל בעבור החדש אכל מעשר שני בירושלם אכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים (אכל טבל) ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו אכל דבר שהוא מצוה ודבר שהוא עבירה אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישתה יין שנאמר (דברים כ"א) זולל וסובא ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר (משלי כ"ג) אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו:

22. רמב"ם הלכות ממרים פרק ז הלכה א

בן סורר ומורה האמור בתורה הרי נתפרשה בו סקילה ולא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר, והיכן הזהיר לא תאכלו על הדם לא תאכל אכילה המביאה לידי שפיכות דמים וזו אכילת בן סורר ומורה שאינו נהרג אלא על אכילה מכוערת שאכל, שנאמר זולל וסובא מפי השמועה למדו שזולל הוא האוכל בשר ברעבתנות וסובא השותה יין ברעבתנות.

23. אבן עזרא דברים פרק כא פסוק יח

זולל - מפורש והוא זולל בשר, רק הוא שם כלל לנותן בכל מה שיתאוה כל מה שיבוקש ממנו. וסובא - מרבה לשתות והוא המשתכר. והנה זה כמו אפיקורוס, כי לא יבקש חיי העולם הזה, כי אם להתענג בכל מיני מאכל ומשתה.

24. מדרש תנחומא (בובר) פרשת שמיני סימן ז

[ז] וידבר ה' אל אהרן [לאמר] יין ושכר אל תשת (ויקרא יח ט)... שלמה אמר אל תהי בסובאי יין (משלי כג כ), אל תגרום לעצמך לשתות שבעים, ותראה פני שבעים, ותבא לידי מיתה, יו"ד יו"ד עשרים נ' חמשים, הרי שבעים, ותראה פני שבעים סנהדרין, ותגרום מיתה לעצמך, ראה מה כתיב, כי יהיה לאיש בן סורר ומורה וגו' ותפשו בו אביו ואמו וגו' (דברים כא יח ט), והדין נעשה בו ורגמוהו [כל אנשי עירו באבנים ומת], למה שהוא זולל וסובא, ושלמה אמר אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר, שלא תגרום לך סקילה חמורה שבמיתות.

גניבה

25. משנה מסכת סנהדרין פרק ח

[ג] גנב משל אביו ואכל ברשות אביו משל אחרים ואכל ברשות אחרים משל אחרים ואכל ברשות אביו אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים רבי יוסי בר רבי יהודה אומר עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו:

26. תוספתא מסכת סנהדרין (צוקרמאנדל) פרק יא

בן סורר ומורה אפילו העלה על שולחנו כסעודת שלמה בשעתה אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיתן לתוך פיו כשיעור או עד שיאכל בחבורה שהוא כיוצא בה:

27. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ע עמוד ב

אכל בחבורת מצוה. אמר רבי אבהו: אינו חייב עד שיאכל בחבורה שכולה סריקין. והאנן תנן: אכל בחבורת מצוה אינו נעשה בן סורר ומורה. טעמא - דמצוה, הא לאו מצוה - אף על גב דלאו כולה סריקין! - הא קא משמע לן: דאף על גב דכולה סריקין, כיון דבמצוה קא עסיק - לא מימשיך.

28. רש"י מסכת סנהדרין דף ע עמוד ב

שכולה סריקין - רקים, שירגילוהו בכך, אבל אם יש בחבורה אדם הגון בכי האי גוונא לא ממשיך ואינו נעשה בן סורר ומורה, ובחבורה דלאו מצוה קאמר.

מדרש מצמצם

29. משנה מסכת סנהדרין פרק ח

[ד] היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה אביו אינו רוצה ואמו רוצה אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהו שניהם רוצים רבי יהודה אומר אם לא היתה אמו ראויה לאביו אינו נעשה בן סורר ומורה היה אחד מהם גידם או חגר או אלם או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה שנאמר (דברים כ"א) ותפשו בו אביו ואמו ולא גדמין והוציאו אותו ולא חגרין ואמרו ולא אלמין בננו זה ולא סומין איננו שומע בקולנו ולא חרשין

30. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עא עמוד א

משנה. היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה, אביו אינו רוצה ואמו רוצה - אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהו שניהם רוצין. רבי יהודה אומר: אם לא היתה אמו ראויה לאביו - אינו נעשה בן סורר ומורה.

גמרא. מאי אינה ראויה? אילימא חייבי כריתות וחייבי מיתות בית דין, סוף סוף אבוא - אבוא נינהו, ואמיה - אמיה נינהו! אלא: בשוה לאביו קאמר, תניא נמי הכי, רבי יהודה אומר: אם לא היתה אמו שוה לאביו בקול ובמראה ובקומה אינו נעשה בן סורר ומורה. מאי טעמא - דאמר קרא: איננו שמע בקולנו מדקול בעינן שוין - מראה וקומה נמי בעינן שוין. כמאן אזלא הא דתניא: בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב - דרוש וקבל שכר, כמאן? כרבי יהודה, איבעית אימא: רבי שמעון היא, דתניא, אמר רבי שמעון: וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אביו ואמו מוציאין אותו לסקלו? אלא לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב - דרוש וקבל שכר. אמר רבי יונתן: אני ראיתיו, וישבתי על קברו.